

הזהב פרק רביעי בבא מציעא

נד.

עין משפט
נר מצוה

קד א מיי פ"ה מהל'
ערכין הל' ה ופ"ד
הל' ה ופ"ה מהל' מעשר
שי הל' ה ופ"ה מהל'
תמומות הל' ה כ סג עשין
קל:
קד ב מיי פ"ה מהל'
מעשר שי הל' י
ופ"ו מהל' ערכין הל' ג
קו ג מיי פ"ה מהל'
מעשר שי הל' ד
סג ט ט:
קו ד מיי פ"ה מהל'
ס סג ט ט פ"ה מהל'
קח ה מיי פ"ה מהל'
ט ט:
קט ו ז מיי פ"ה מהל'
הל' ה:
ק ט ו מיי פ"ו מהל'
ערכין הל' ג ופ"ד
מהל' תמומות הל' ה ט ופ"ד
מהל' מעשר שי הל' ט
וטו ט"ו מהל' פ"ה מהל'
קל:
קד ג מיי פ"ו מהל'
ערכין הל' ג ופ"ד
מהל' תמומות הל' ט ופ"ד
מהל' מעשר שי הל' ט
וטו ט"ו מהל' פ"ה מהל'
קטו ט ו מיי פ"ו מהל'
תמומות הל' ט:

תורה אור השלם
1 וְאֵם בְּפִיחָהּ הַטְּמֵאָה
וַתְּדַבֵּר בְּעֵצָהּ הָרְשָׁעָה
לְמִשְׁחוֹתָיו עָלְיוֹ וְאֵם לֹא
יָצְאָה וּמְבֵרָה בְּעִירָהּ:
ויקרא כו כו
2 אַם תִּשָּׁבַע שֹׁמֵר
רִגְלָהּ וְעָשׂוֹת חֲפְצֵיהָ בְּיָמֶיהָ
קְדִישׁ וַתִּקְרָא לְשָׁבָת עֹבֵר
לְקוֹדֵשׁ יְיָ? מַכְבֵּד וּבִבְדוּתוֹ
מִעֲשֻׂוֹת דְּרָבְרָךְ מַמְצֹא
וְחֲפֹצֵי יָדְךָ דְּבָרֵי:
ישעיהו נח יג
3 וְאֵם יִצְחָק יִצְחָק אֶת
הַיְדוּדָה הַמְּקֻדֵּשׁ אֲתוֹ
וַיְחַסֵּף הַמִּשְׁחֵת פֶּסֶחַ עַרְפָּךְ
עָלְיוֹ וְקָם לוֹ:
ויקרא כו כו
4 וְאִישׁ כִּי יֵאבֵד קֹדֶשׁ
בְּשִׁגְיָה וַיִּחַסֵּף הַמִּשְׁחֵתוֹ
עָלְיוֹ וַתִּתֵּן לְבָהֶן אֵת
הַקֹּדֶשׁ:
ויקרא כו כו
5 וְיִתְמָהּ בְּפִסְףָּהּ וַתִּזְרֹת
הַפֶּסֶחַ בְּיָדָהּ וְהִלְבַּת אֶל
הַפֶּסֶחַ אֲשֶׁר יִבְחֵר יְיָ
אַלְהֵיכֶם:
דברים יד כה

אין דלמא ד' בה' פריק וחומש מעבב. ואל"ת והלא בהקדש
שזה מנה שחללו על שום פירוטה מחולל ומסתמא הוא הדין
במעשר וי"ל דודאי אס' אמר הוא וחומשו מחולל על פירוטה (פחות)
מועיל אבל כי לא מזכיר בהדיא החומש לא מהני: **אמר רבי**
נראין בו' סבר חומש לא מעבב
ולכן בשבת חילל אבל בחול לא חילל
דחיישין לפשיעה וצבנת לא חיישין
משום עונג:
מבבלי דפ"ג אפי"ו בהקדש.
תימה לשיני דה"ק נראין
דצ"ר ר' אליעזר לר' יהושע בהקדש
שא"ר ר' יהושע לא פליג אלא במעשר
דכ"י משני פ"ק דחולין (דף י"ג.)
וא"ר גרסין הכ"ל אתי זמניי נראין
ונראין אתי שפיר ולקפריס דגרסיין
נתן לו מוכח בהדיא דמיי ר' יהושע
דנתן לו משמע לגבוי:
הקדש אינו בתהרה"ע ע"ה הקרקע.
הא דאמר שמואל לקמן
(דף י"ז): **זוין בחול ואח"כ מקדישין**
למ"ד (חולין דף ט"ו.) תלוש ולכסף
חיצרו הוי תלוש אתי שפיר ואפי'
למ"ד חשב כמחומר מ"מ כיון דאס'
לא היה קדוש סופו ליעקר מקרי
תלוש: **ונתן הכסף וקם לו'** ואל"ת
אי כסף דוקא מטלטלין נמי לא ואי
גמרי' מנזקין ועבר דכתיב בןן (שמות
כה) יש"כ לזכות שיה כסף ככסף א"כ
קרקע נמי וי"ל דדרשינן בכלל ופרט
ויסק חמישית כלל כסף שפיר ואפי'
לו חזר וכלל וכן משמע פ"ה צכור
(בכורות ד' נ"א.) **לדמן אין פודין את**
הצכור בקרקעות כו' ולא בהקדשות
ומפירש בגמ' ולא הקדשות בכל אלו
והתם גבי צכור דריש בכלל ופרט
וכלל ואל"ת דאי לא הוה כתיב אלא
כסף לחודיה ה"ל א"ת שיה כסף ככסף
והש"ס דכתיבי כליי מעטין קרקעות
וי"ל דהכ"ל כסף מיותר דה"ל למכתב
חמישית ערכך וגבי צכור נמי ופדוין
מןן חדש תפדה ערכך ה' שקלים
ומדכתיב כסף למדריש לפרטא הוא
דאתא: **ע"ה** לרבות שחומשו
במותו. ואל"ת והלא אין חומש מעבב
א"כ אין חומש כמותו וצטמוך גבי
מעשר נמי אמרינן דאין מוסף חומש
על החומש וי"ל דעליו לא מיירי
אלא בדבר שמשלם קרן משלם חומש:
א"ת אגן נמי תנינא. ה"ל לאתוי
מתני' דמייתי צטמוך דמשלם
חומשא דחומשא וכיון שנעשה החומש
תרומה א"כ משלם מדבר הראוי
להיות קודש ומיהו יש לדחות דמני'
לשלם בכל דבר וכו' משלם דבר הראוי
להיות קודש או נעשה תרומה אי
נמי מהך דהכ"ל עדיפא ליה לאתוי
דקמני בהדיא חומש מן החולין:
מוסף

קדש חומשה מהו שישתלם שלא מן החולין ^אמעשר אין מתחלל על האסימון
דרחמנא אמר ^בוצרת הכסף בידך ^גלרבות כל דבר שיש עליו צורה חומשו
מהו שיתחלל על האסימון אתגלגל מלתא ומטא לקמיה דרבא אמר להו
אמר קרא עליו ^דלרבות חומשו כמותו אמר רבינא אף אגן נמי תנינא
^ההגונב תרומה ולא אכלה משלם תשלומי כפל דמי תרומה ^ואכלה
משלם שני קרנים וחומש קרן וחומש מן החולין והקרן דמי תרומה
^זונתן לכהן את הקדש דבר הראוי להיות

הבעלים נותנין עשרים ושש עשרים ושנים
הבעלים נותנין עשרים ושבע בעשרים ושש
הבעלים נותנין עשרים ושש עשרים ושנים
וארבע הבעלים נותנין עשרים ושש עשרים ושנים
וחמש הבעלים נותנין עשרים ושש עשרים ושנים
מוספין חומש על עילוי של זה שמע מינה
"חומשא מלבר ש"מ כתנאי ו'יוסף חמישיתו
עליו שיהא הוא וחומשו חמשה דברי רבי
יאשיה ר' יונתן אומר חמישיתו חומשו של
קרן איבעיא להו ^אחומש מעבב או ^באינו
מעבב ד' בד' פריק ואכנפשיה מוסף חומש
אלמא חומש לא מעבב או דלמא ארבעה
בחמשה פריק וחומש מעבב אמר רבינא
ת"ש ^גהדמאי ^דאין לו חומש דאין לו ביעור
הא קרן יש לו מריז מעמא קרן דמעבב
בראורייתא איתא בדרבנן חומש דלא מעבב
בראורייתא איתא בדרבנן לימא כתנאי נתן
את הקרן ולא נתן את החומש רבי אליעזר
אומר יאכל רבי יהושע אומר יא יאכל א"ר
נראין דברי רבי אליעזר בשבת ודברי רבי
יהושע בחול מדאמר נראין דברי רבי אליעזר
בשבת מכלל דפליגי אפילו בחול מדאמר
נראין דברי רבי יהושע בחול מכלל דפליגי
אפילו בשבת מאי לאו בהא סברא קמיפליגי
דרבי אליעזר סבר חומש לא מעבב ור' יהושע
סבר חומש מעבב אמר רב פפא לא דכולי
עלמא חומש לא מעבב והכא בחיישינן
לפשיעותא קמיפליגי מר סבר ^אחיישינן
לפשיעותא ומר סבר לא חיישינן לפשיעותא
אמר ר' יוחנן הכל מודים בהקדש
שחילל הואיל וגזברין תובעין אותו בשוק
ובהקדש לא פליגי והתנאי נתן את הקרן ולא
נתן לו את החומש ר' אליעזר אומר ^בחילל
וחכמים אומרים לא חילל א"ר נראין דברי
ר' אליעזר בהקדש ודברי חכמים במעשר
מדאמר נראין דברי רבי אליעזר בהקדש
מכלל דפליגי אפילו במעשר מדקאמר נראין
דברי חכמים במעשר מכלל דאינהו פליגי
אפי' בהקדש אלא אי אתמר הכי אתמר א"ר
יוחנן ^אהכל מודים בשבת בהקדש שחילל
חדא דכתיב ^בוקראת לשבת עונג ועוד הואיל
וגזברין תובעין אותו בשוק אמר רמי בר חמא
הרי אמרו ^גהקדש אינו מתחלל על הקרקע
דרחמנא אמר ונתן הכסף ^דוקם לו חומשו
^המהו שיתחלל על הקרקע תרומה ^ואינה
משתלמת אלא מן החולין דרחמנא אמר
^זונתן לכהן את הקדש דבר הראוי להיות

הבעלים נותנין. על כרחן עשרים ושש
ועשרים שמשאל הקדש נפסד ^אבחמשה סלעים ולבעלים נמי לא
פחתין מן הקרן ששמאה איש אחר הלכך נותנין כ"א לקרן
וחמשה לתוספת חומש ועל עילויו
אין מוסף חומש אלא על קרן
ששמאה הוא: **עשרים וחמש הבעלים
נותנין שלושים.** והתם (ערכין ד' ס':)
פריך וימנא לגיזר אתא גברא
במריקאי הרי צא אחר תחמינו שחפץ
ליתן כמה שעולה קרן וחומש שאמרתי
ואין הקדש נפסד ולמה נכוף את
זה לתת שלושים. וסוים השמנה אמר
אחד הרי הוא של עשרים ושש
אומר הגעתיך: **ש"מ חומשא מלבר.**
מדקמני חומש על עשרים סלעים חמש
סלעים הרי חומש מן החוץ: הוא
וחומשו חמשה. היינו חומש מלבר
שהוא רביע של קרן: **חומש מעבב**
אכלה מוץ לחומה עד שימן החומש:
אכנפשיה. מאילוי אינו בכלל הפדיון
שארבעה הזוים פדו מעשר שהוא
כנגדם: **ר' דלמא ארבעה בחמשה**
פריק. כך הוא גזירת הכתוב שהחומש
מן הפדיון הוא ואין שום ארבעה
נפדין בפחות מחמשה: **דמא** מעשר
שני של דמאי שחייבו חכמים להפריש
לוקח מעט הארץ: אין לו חומש.
אס פודה בעליו: אין לו ביעור.
שנה שלישיה שנלטוו ישראל בצנר
כל מעשרותיהם מן הצית ולתת למי
שהם רואים כדכתיב (דברים יד'
והחמי. אמר אחד בעשרים
וחמש הבעלים נותנים
שלושים. על כרחן, והשתא
איכא למופך אמאי כופין
את הבעלים, בשלמא עד
השתא כייפינן להו דלא הא
מניין למתבה להן משום
דקרן דדיהו לא הוי כקרן
וחומש דלמיר בעלים ברשא,
הלכך על כרחן הדין
אבעלים, וכיון דהדין
אבעלים בעי למיתבא קרנא
כמה דשיינו אחריי וחומש
אדדיהו, אכל השתא דלמיר
אחד כבייה למיתבא להארך,
וחומש דלמיר בעלים ברשא,
ובגמי פריך הל' ט"ס.)

גליון הש"ס

תוס' ד"ה או דלמא וכו'
וא"ת והלא בהקדש. לקמן
כו ע"ה עיני ד"ה דף לא
ע"כ תוס' ד"ה וימנא
ובכורות דף כ ע"ה תוס'
ד"ה בחמשה:

מוסף רשי'

הבעלים נותנין. על כרחן,
עשרים ושש. לזה"ל לא
יבטיח לה האיל ואמרו
בעלים עשרים ועולה
החשבוט עם החומש לביה,
ואי יביהו להארך כבי"ח
מנא הקדש מפסיק,
ובעלים ימנו על כרחן אותו
קלע שהוסף זה על הקרן
וכייה דדיהו, אבל על סלע
שהוסף זה לא יוספו חומש
(וערכין כ"ג).
וע"ה. אמר אחד בעשרים
וחמש הבעלים נותנים
שלושים. על כרחן, והשתא
איכא למופך אמאי כופין
את הבעלים, בשלמא עד
השתא כייפינן להו דלא הא
מניין למתבה להן משום
דקרן דדיהו לא הוי כקרן
וחומש דלמיר בעלים ברשא,
הלכך על כרחן הדין
אבעלים, וכיון דהדין
אבעלים בעי למיתבא קרנא
כמה דשיינו אחריי וחומש
אדדיהו, אכל השתא דלמיר
אחד כבייה למיתבא להארך,
וחומש דלמיר בעלים ברשא,
ובגמי פריך הל' ט"ס.)